

Список використаних джерел:

1. Пехота О.М. Навч.-метод. посіб / Освітні технології. – К.:А.С.К. 2001. – 256 с.
2. Яворик Ю.В. Навч.-метод. посіб / Застосування графічних комп'ютерних технологій у підготовці майбутніх фахівців дизайну. – 2014. – 168 с.
3. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: навч. посіб. / Я.Я. Болюбаш. – К., 1997. – С. 11–42.
4. Бондар А.Д. Лабораторні і практичні роботи у вищій школі / А.Д. Бондар, Л.А. Ранська. – К.: Вища шк., 1977. – 78 с.
5. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. / О.П. Рудницька. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.

Андрющенко А.А.

студентка,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

РОЗВИТОК КОЛОРИСТИЧНОГО БАЧЕННЯ У РОБОТІ НАД ЖИВОПИСОМ ПОРТРЕТА

Головним завданням сучасної художньої педагогічної освіти є необхідність підготовки спеціалістів, які б були не тільки професійними художниками, високодуховними творчими особистостями, але й методично грамотними викладачами.

Саме у процесі оволодіння портретним жанром бачення художника розвивається найбільш ефективно, оскільки його око виховується сприйманням найтонших відтінків кольору тіла людини, який відрізняється від кольору всіх інших предметів видимого світу. Портрет писати слід набагато точніше, ніж, скажімо, натюрморт або пейзаж. Тут художнику особливо важливо вміти помічати і передавати зближені кольори і їх найтонші переходи. Потрібна внутрішня дисципліна, дотримуватися якої нелегко. У портретиста почуття колориту має бути особливо розвинене, оскільки колорит як основний засіб художньої виразності грає найважливішу роль у створенні портретного образу.

Колористичне бачення тісно пов'язане з поняттям колориту, з сприйняттям кольору і умінням його відчутти, але розвивається разом з образотворчим уявленням і образним мисленням. Слід зазначити, що колорит і колоризм у живописі не можна розуміти як синоніми, хоча вони дуже близькі у станковому живопису. Колоризм виникає на певному етапі розвитку живопису, він виникає разом з живописністю [3].

Великий внесок у розробку проблем зорового художнього сприймання кольору внесли видатні вчені та художники: Р. Арнхейм, Н. Н. Волков, Л. С. Виготський, Г. Гельмгольц, І. В. Гете, В. П. Зінченко, Б. В. Йогансон та інші.

Аналіз наукових досліджень показав, що робилися неодноразові спроби знайти оптимальні методичні умови, які сприяють розвитку колористичного бачення у студентів у процесі навчання живопису пейзажу, натюрморту, портрета та фігури людини. У дослідженнях обґрунтовано живописне розуміння і бачення кольору, виділено систему методів формування сприймання кольору у студентів на заняттях з живопису на початковому етапі навчання, визначено методи, що сприяють формуванню колористичного сприймання, також

виокремлено особливості живопису колірною стану природи у різному колірному середовищі, формування колористичного бачення студентів у процесі роботи над живописом портрета. Методи розвитку колористичного бачення у студентів старших курсів розроблено Е. А. Хижняк [4].

Сьогодні триває дослідницька робота окремих педагогів над проблемою колористичного бачення не тільки у студентів різних напрямків, але і учнів художніх шкіл, причому не тільки в аудиторії, але і в умовах пленеру. У навчальному посібнику Г. Беди «Основи образотворчої грамоти» детально розглянуто метод роботи колірними відношеннями та необхідність цілісного сприйняття природи в умовах пленеру, висвітлено питання передачі кольору освітлення, сприймання і передачі відношень теплохолодності, а також важливості колористичної єдності об'єктів пейзажу [2].

Метою статті є дослідження методів розвитку колористичного бачення студентів у процесі роботи над живописом портрета.

Спостереження протягом тривалого періоду роботи у різних закладах вищої освіти за роботою студентів над навчальними і творчими завданнями по живопису, підсумковими результатами показує, що високий рівень колористичного бачення серед старшокурсників (бакалаврів 3-4 курсів) у середньому становить 10-15% від загального числа учнів в групі. Середній рівень характерний для 45-55% студентів. Причиною такої ситуації є те, що після живопису натюрмортів, де невеликі неточності у відтворенні забарвлення предметів і загального колориту засобами живопису не так помітні, у процесі зображення людського тіла вміння бачити і відображувати природу, становить значні труднощі, особливо на третьому курсі [1].

Ця проблема може бути вирішена завдяки спеціально продуманій системі навчання, спрямованій на розвиток чутливості ока до сприймання і відображення найтонших відтінків, на успішне вирішення колористичних задач в живописній композиції. Інакше ці здібності будуть розвиватися лише у окремих найбільш обдарованих, працьовитих і цілеспрямованих студентів. Ефективна методика вирішення даної проблеми передбачає поглиблене вивчення кольору і основ колориту на перших курсах. Це, перш за все, розуміння законів гармонії колірних поєднань, знання яких збагачує сприймання кольору і сприяє розвитку його почуття – найважливішої специфічної властивості для колористичного бачення.

Велику роль у прискореному розвитку навичок колористичного живопису відіграють вправи у вигляді короткотривалих етюдів на вирішення конкретного колірною завдання. Кожне таке завдання бажано намагатися вирішувати у нових, раніше невикористаних колірних відношеннях: контрастних протилежних колірних тонах (додаткових), м'яких і пастельних або насичених, споріднених і споріднено-контрастних, теплих і холодних відношеннях і гамах і т.д. Причому, різноманітність у колорит може вносити використання сірого кольору і його відтінків, як у якості самостійного кольору, так і домішок у конкретний колірний тон з метою приглушення його звучання і підпорядкування всього колориту загальному тону. Формальна сторона таких вправ дуже важлива як на перших етапах освоєння принципів і законів колориту, так і протягом усього творчого життя художника. Особливо цінними є вправи на великі колірні відношення, коли досягти колірної цілісності етюдів набагато складніше, ніж при детальному розкладанні кольору на окремі його складові відтінки.

Експериментальне дослідження дозволило визначити тип вправ, що становлять раціональну систему навчання живопису, уточнити цілі і завдання кожного з них. Важливу роль відіграють спеціальні підготовчі вправи – форескізи; їх застосування дозволяє студентам виконати колористичні композиції, спрямовані на передачу колірної стану. Уміння фіксувати у форескізі загальний кольоровий і тоновий стан природи дає можливість свідомо використовувати набуті вміння у подальшій тривалій роботі над портретом.

Короткотривалі тренувальні етюди також можуть активізувати творчу діяльність студентів. Їх мета – сформувати загальне колористичне уявлення про модель і послідовно виявляти мальовничі нюансування портретованого, що дає можливість у тривалих навчальних постановках вирішити всі навчально-творчі завдання.

Подібні вправи збагачують живописну мову, формують власне колірне бачення, власну творчу манеру, виробляють навички роботи з кольором, а різноманітні художні завдання створюють умови для активізації творчої діяльності, мобілізуючи творче мислення.

У роботі над живописним портретом фундаментом творчого процесу є формування колірної уявлення про модель. Колористичне рішення виражається у збагаченні образу портретованого за допомогою емоційного, естетичного трактування колориту. Створення колірної гармонії об'єднує всі складові композиції в єдиний колірний образ і сприяє правдивій і виразній характеристиці портрета. За допомогою певного живописного стану художник знаходить спільний колірний ключ до кожного образу, створює та визначає його загальний настрій (внутрішньої зосередженості, стан душевного спокою, задумливого, веселого або оптимістичного настрою), дозволяє відчутти навколишнє середовище, атмосферу. Образний задум впливає на характер колірної гами, ступінь колористичної виразності (трактування кольору, спосіб нанесення фарби, фактура).

Серед безлічі засобів емоційного самовираження саме робота з кольором розвиває колористичні здібності, що дає величезну можливість і для накопичення досвіду емоційних переживань, і для грамотного вираження емоційних станів через художній колірний образ. Вивчення теоретичних понять та їх практичне опрацювання дозволяє учням набути навичок практичного застосування кольору як засобу вираження, створення художнього образу на основі асоціацій

Список використаних джерел:

1. Беда Г.В. Основы изобразительной грамоты / Василий Георгиевич Беда. – М.: Просвещ., 1989. – 192 с.
2. Ганова Т.В., Игнатъева, А.В. Активизация творческой деятельности обучающихся в процессе подготовки художников декоративно-прикладного искусства / Т.В. Ганова, А.В. Игнатъева // Педагогика, психология и образование: от теории к практике: сборник научных трудов по итогам международной научно-практической конференции. – Ростов-н/Д, 2015. – С. 11-13.
3. Зайцев А.С. Наука о цвете и живопись / А.С. Зайцев. – М.: Искусство, 1986. – 158 с.: ил.
4. Хижняк Е.А. Развитие колористического видения у студентов художественно-графических факультетов на занятиях по живописи / Е.А. Хижняк. – М.: Моск. гос. пед. ун-т, 1992. – 16 с.